

SPRAVODAJ

Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV

Ročník VII. 2008, č.14 SPaedS pri SAV,

KP FF UCM Nám. J. Herdu 2, 91701 Trnava

Príhovor

Jednou z významných akcií Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV sa stala konferencia **Mládež ako faktor sociálnych zmien** (KC SAV Smolenice 28.-29.11.2008), ktorú sme pripravovali v spolupráci so sociologickou a politologickou spoločnosťou a s podporou MŠ SR (odbor detí a mládeže).

Zúčastnilo sa jej 55 vedeckých a pedagogických pracovníkov z vysokých škôl, pracovísk SAV, ale aj zástupcov miest a obcí, občianskych združení mládeže.

Osobitne treba spomenúť skupinu expertov Únie miest Slovenska, ktorú viedol jej gen.sekretár M.Minarovič.

Pre členov našej vedeckej spoločnosti sme vybrali do spravodaja niekoľko príspevkov, ktoré odzneli na plenárnom rokovaní. Príspevky, ktoré odzneli na rokovaní sekcií budú pre záujemcov k dispozícii na spoločnom CD Rome v roku 2009.

Diskusia, ktorú moderoval prof.P.Ondrejko, upozornila na niektoré otázky interdisciplinárnej spolupráce a konfrontácie.

Je dôležité, aby tento typ stretnutí na jednu komplexnú tému sa pripravoval a obohacoval aj o iné vedné disciplíny ako sú napr. psychológia, etnografia, história, ale aj právne a ekonomické vedy.

Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV bude v roku 2009 v spolupráci Radou slovenských vedeckých spoločností takéto podujatie pripravovať na tému Mladá generácia 20 rokov po roku 1989.

Program konferencie

28.11.2008 (piatok)

Rokovanie v sekciách o práci s mládežou

Sekcia I - sociológia mládeže - prezentácia nových projektov výskumu 2009-2010

(moderuje J.Mihaliková IUVENTA Bratislava)

Sekcia II - sociálna pedagogika- terminologický slovník sociálnej pedagogiky)

(moderuje Z.Bakošová, SPS pri SAV -sekcia sociálnej pedagogiky)

Sekcia III - politológia - VZ Spoločnosti pre regionálnu politiku pri SAV ,

(moderuje R.Štefančík,Katedra politológie FF UCM v Trnave)

29.11.2008 (sobota)

Plenárne zasadnutie

Hlavné referáty s diskusiou

I časť : Moderátor: prof.Peter Ondrejko,

Sociálna pedagogika

Doc.Z. Bakošová, Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV

Občianska a politická participácia mládeže

Prof.L.Macháček Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV

Demokracia a volebná participácia mladých ľudí

PhDr. Peter Horváth,PhD Slovenská spoločnosť pre regionálnu politiku pri SAV

II časť Moderátor: prof.Ladislav Macháček,

Zákon o podpore práce s mládežou a Koncepcia štátnej politiky mládeže v SR na roky 2008 - 2013.

Mgr.M.Bošňáková, MŠ SR-odbor detí a mládeže, Aká je mládežnícka politika miest a samosprávnych krajov v SR?

PhDr. Alžbeta Brozmanová-Gregorová, PhD, KSP PF UMB, B.Bystrica

Diskusia

Mládež a mládežnícka politika na Slovensku

Ladislav Macháček
SPS pri SAV

Občianska a politická participácia mládeže na Slovensku je silne prepojená s európskou politikou mládeže. Ešte v roku 2001 ju charakterizovali dosť tradičné romantizujúce očakávania –hovoriť sa o hodnotách, aktivitách a obohatení.

Koncom roku 2007 Rada EÚ a zástupcovia členských štátov EÚ si pripomenuli oveľa naliehavejšie realitu uvedenú v Európskom pakte o mládeži:

1. rast a prosperita Európy závisia od aktívneho prínosu a účasti všetkých mladých ľudí, najmä preto, lebo ich počet sa vzhľadom na celkový počet obyvateľov znižuje;

2. mladí ľudia budú musieť znášať rastúce náklady na starnúce obyvateľstvo, čo si vyžaduje spoločnú reakciu všetkých generácií;

Táto zložitá a ťaživá situácia sa navyše komplikuje tým, že zdravotný stav, vzdelanostná úroveň a kompetenčná výbava (gramotnosť čitateľská, matematická, jazyková, počítačová, občianska) mladých ľudí nie je na Slovensku, ale aj v iných krajinách EÚ, napr. V Nemecku taká, aby vzbudzovala nádej, že ich produktivita pri menšom počte ekonomicky aktívnych ľudí bude saturovať požiadavky očakávanej generačnej solidarity.

3. pre hospodársky, kultúrny a sociálny rozvoj EÚ je dôležité vytvoriť priaznivé podmienky pre mladých ľudí, aby sa rozvíjali ich zručnosti, aby pracovali a aktívne sa zúčastňovali na dianí v spoločnosti, najmä vzhľadom na globalizáciu a znalostnú ekonomiku;

4. mnohé problémy, s ktorými sa mladí ľudia stretávajú, ako sú vysoká miera chudoby detí, zlý zdravotný stav, predčasné ukončenie školskej dochádzky a nezamestnanosť mladých ľudí, naznačujú potrebu prehodnotiť investície, ktoré Európa dáva do svojej mládeže;

5. zdravý životný štýl je základným predpokladom pre budovanie ľudského potenciálu a pre plnohodnotnú účasť mladých ľudí;

Preto sa doterajšia európska politika mládeže presúva z úrovne akéhosi **koketovania s politikou pre mládež (jej občianske združenia) s prienikom mládežníckej dimenzie do ostatných politik štátu, ktoré sa týkajú mládeže-** *oblasť vzdelávania, hospodárstva a zamestnanosti, rodiny, zdravia a športu, práv dieťaťa, rodovej rovnosti, kultúry, územného plánovania, ako aj sociálnej, bytovej a regionálnej politiky*

Začínajú sa pripravovať politické nástroje (napr. EÚ schválil ovocný a zeleninový program pre školské deti v rámci poľnohospodárskej politiky v predvečer volieb do EP), ktoré by mali premeniť neškodné Biele knihy a charty na „**nebezpečné**“ **politické programy investovania do mladej generácie** **pripadne jej pozitívnej diskriminácie.**

6. je potrebné mať skutočne komplexnú znalostnú politiku pre mládež, ktorá vychádza zo silnej spolupráce medzi politikmi a zainteresovanými stranami vrátane mladých ľudí, mládežníckych organizácií, lídrov, výskumníkov v oblasti mládeže a pracovníkov s mládežou na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni;

7. je potrebné mať prierezovú stratégiu pre mládež, ktorou sa vytvárajú užšie väzby medzi európskym rámcom politiky pre mládež stanoveným od prijatia Bielej knihy o mládeži a ostatnými politikami, ktoré sa dotýkajú mládeže, s cieľom rozvíjať ucelený prístup k politike pre mládež ako kľúč k dosiahnutiu skutočného pokroku k stanoveným cieľom politiky pre mládež;

8. úspešné naplnenie cieľov európskeho paktu pre mládež závisí od lepšej spolupráce medzi politikmi a ostatnými príslušnými zainteresovanými stranami na politickej aj technickej úrovni a vytvorenia lepších väzieb medzi pokračujúcimi procesmi a politickými nástrojmi na európskej, celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Zákon o podpore práce s mládežou v SR

Mgr. Mária Bošňáková

Odbor detí a mládeže MŠ SR

2. júla 2008 bol v NR SR po viac ako 17 ročnom úsilí Odboru detí a mládeže MŠ SR a spolupracujúcich odborníkov prijatý zákon podporujúci prácu s mládežou na Slovensku.

Východiskom pre prípravu zákona bol súčasný stav práce s mládežou na Slovensku. Od roku 1992 sa za podpory predovšetkým štátu formovala práca s mládežou v zmysle vládou SR prijatých zásad práce s mládežou alebo finančných programov ochrany a podpory mládeže uskutočnených z kapitoly ministerstva školstva.

Za uplynulé roky sa vytvoril systém podpory práce s mládežou s tradíciou, ktorú bolo potrebné z dôvodu jej ďalšieho rozvoja efektívne upraviť v právnom predpise.

V roku 2001 bola rezortne prierezová problematika práce s mládežou realizovaná každoročne akčným plánom úloh, ktorý vychádzal z obsahu Konceptie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike do roku 2007.

26. marca 2008 bol vládou SR prijatý nový progresívny koncepčný materiál Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013, ktorý sa člení do dvanástich kľúčových oblastí zameraných na pomenovanie problematiky v konkrétnej oblasti života detí a mládeže a vymedzenie konkrétnych úloh ponecháva na dvojročné akčné plány.

Zákon definuje základné pojmy používané v práci s mládežou a stanovuje v súlade s európskymi dokumentmi najvyššiu vekovú hranicu mládežníka najviac do 30 rokov, čo je prostredie práce s mládežou a špecializovaná činnosť v práci s mládežou, vrátane subjektov pracujúcich s mládežou a subjektov pracujúcich pre mládež na úrovni štátu, vyššieho územného celku a obce, širšie spektrum práce s mladými ľuďmi, špecifikuje ich, zákon ďalej upravuje akreditáciu vzdelávacích subjektov a programov v oblasti neformálneho vzdelávania mládeže.

Vytvorením akreditačnej komisie v tejto oblasti bude schvaľovací proces možné zabezpečiť s lepším prepojením teórie a praxe. Získať väčší prehľad o akreditovaných programoch, vykonávať monitoring ich efektívnosti, prípadne podporovať vznik vzdelávacích programov pre nepokryté oblasti.

Financovanie práce s mládežou zo zákona, podporuje vytvorenie systému práce s mládežou v **obciach a na úrovni vyšších územných celkov.**

Zákonom je transponovaná do nášho právneho poriadku Smernica Rady 2004/114/ES z 13. decembra 2004 o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdiá, výmen žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľnej služby v oblasti dobrovoľnej práce.

Transpozíciou smernice sa zabezpečí **dobrovoľná práca s mládežou** v súlade s právom Európskej únie. Transponovaním smernice upravujeme aj formu vzťahu ktorý sa vytvára medzi organizáciou a dobrovoľníkom v predmetnej oblasti a doteraz nemal právnu úpravu.

Právna úprava vzťahu dobrovoľníka a organizácie umožní v krátkej budúcnosti (po prijatí zákona ako následný krok) ministerstvu školstva vytvoriť databázu dobrovoľníkov v práci s mládežou a zavedenie tzv. „mládežníckych pasov“, ktoré budú obsahovať údaje o zručnostiach a skúsenostiach získaných v dobrovoľníckej praxi. Mladému človeku by to mohlo pomôcť pri uchádzaní sa o zamestnanie a pod.

Aká je mládežnícka politika samosprávnych krajov a miest na Slovensku?

Alžbeta Brozmanová Gregorová
Katedra sociálnej práce PF UMB

V roku 2007 samostatné koncepcie mládežníckej politiky boli vypracované v dvoch samosprávnych krajoch v SR, ostatné kraje boli v procese ich tvorby.

VÚC disponovali inými koncepčnými materiálmi, v ktorých bola mládež ako cieľová skupina implicitne alebo explicitne zahrnutá.

Priority

- formálne a neformálne vzdelávanie
- podpora školských a mimoškolských zariadení, poradenských a metodických inštitúcií,
- podpora občianskych združení detí a mládeže
- mobilita mladých ľudí

Samostatné koncepcie mali v len menšom počte miest:

špecifické zámery miest sústredené na aktivizáciu mládeže v rôznych oblastiach života mesta, mládež ako na cieľová skupinu vo všeobecnosti, niektoré venovali pozornosť aj rizikovým skupinám mládeže

Priority:

vytváranie podmienok vhodných na aktívne, prežívanie a trávenie voľného času mládeže, podpora občianskej participácie mládeže podpora práce s deťmi a mládežou.

VÚC a mestá využívajú viaceré spôsoby získavania informácií o potrebách mladých ľudí na svojom území.

Informovanosť samospráv o potrebách mladých ľudí bola na úrovni VÚC i miest hodnotená ako priemerná. O potrebách mladých ľudí boli lepšie informované tie mestá, v ktorých fungovali komisie zaoberajúce sa problematikou mládeže, mládežnícke parlamenty, pracovníci a pracovníčky poverené problematikou mládeže.

Aktéri mládežníckej politiky VÚC a miest

- Mladí ľudia vo volených orgánoch samospráv
- Samostatné komisie v oblasti mládeže
- Pracovníci a pracovníčky samospráv poverení/poverené problematikou mládeže
- Mládežnícke parlamenty
- Subjekty pracujúce s mládežou
- Mládež

Možnosť stať sa voleným zástupcom v regionálnej aj miestnej samospráve pre ľudí do 30 rokov je formálna, reálne je zastúpenie veľmi nízke.

Pôsobia samostatné komisie, resp. subkomisie, ktoré sa zaoberajú problematikou mládeže. Pôsobia v nich prevažne poslanci a poslankyne, ojedinele v nich pôsobia aj zástupcovia mládeže.

Samostatné komisie v oblasti mládeže na úrovni miest

Komisie v mestách vytvárajú pre participáciu mládeže a zástupcov a zástupkyň pracujúcich s mládežou veľmi rôzny priestor;

Pracovníci a pracovníčky samospráv poverení/poverené problematikou mládeže nepatria medzi dôležitých aktérov mládežníckej politiky nešpecializujú sa výlučne na problematiku mládeže, ale majú kumulované funkcie a úlohy v spojení s problematikou školstva, športu, kultúry alebo sociálnych vecí.

Informovanosť miest o subjektoch pracujúcich s mládežou v mestách je lepšia ako vo VÚC, mestá využívajú na získanie informácií viacero zdrojov a frekvencia získavania informácií je pomerne častá, možno predpokladať, že informovanosť miest v tejto oblasti je dostatočná.

Spolupráca regionálnych a miestnych samospráv s mládežou bola hodnotená zástupcami a zástupkyňami VÚC a miest aj mládeže ako slabá,

pričom hodnotenie bolo u zástupcov a zástupkyň mládeže celkovo kritickejšie. Realizácia mládežníckej politiky je závislá od zapojenia oboch strán - samosprávy, ale aj mládeže. V mnohých samosprávach stále nie je mládež aktívnym subjektom a partnerom mládežníckej politiky, skôr zostáva len objektom jej záujmu a pôsobenia.

Aktéri zhodne hodnotia vzájomnú spoluprácu ako **priemernú** a sieťovanie v tejto oblasti ako **slabé**. Aktéri mládežníckej politiky len hľadajú funkčné možnosti spolupráce, avšak aktívnejší v tejto oblasti sú zástupcovia a zástupkyne mládeže a organizácií pracujúcich s mládežou.

Podpora aktivít mladých ľudí na úrovni VÚC a miest

Dominuje na úrovni VÚC a miest **nefinančná podpora**, aj keď vo všetkých samosprávnych krajoch a väčšine miest **existuje systém finančnej podpory projektov práce s mládežou**, v prevažnej väčšine prípadov nie je realizovaný ako samostatný systém poskytovania financií len na projekty práce s mládežou.

Najviac podporovaná – oblasť participácie mládeže a neformálneho vzdelávania, **najmenej** oblasť dobrovoľníctva. Oblasť informovanosti mladých ľudí je zo strany samosprávy je podporovaná najmä prostredníctvom propagácie v regionálnych a miestnych médiách.

- www.vyskummladeze.sk
- www.iuventa.sk

Sociálna pedagogika a jej možnosti pri zlepšovaní kvality života prostredníctvom práce s mládežou

Zlatica BAKOŠOVÁ
SPaedS pri SAV, Sekcia sociálnej pedagogiky

1. Charakteristika sociálnej pedagogiky v novom tisícročí

Sociálna pedagogika ako vedná disciplína je v Európe známa 160 rokov (v nemecky hovoriacich krajinách). V SR a ČR sa rozvíjala v 60 a 70 rokoch minulého storočia sporadicky a obdobie jej renesancie nastalo po roku 1990. (Bakošová, 2000, Hroncová – Kraus (2007).

V súčasnom období sa sociálna pedagogika v SR rozvíja ako učebný predmet, študijná špecializácia, odbor štúdia, vedný odbor. Vedný odbor rozvíjajú vysokoškolskí pedagógovia, pretože výskumné pracovisko na riešenie sociálno-pedagogických problémov v SR nemáme ani v SAV, ani samostatné pracovisko, resp. výskumno-vývojové stredisko pri VŠ.

To má za následok existenciu niektorých nepriaznivých skutočností:

- *nerovnomerný rozvoj niektorých kľúčových problémov,*
- *opakované riešenie vybraných otázok viacerými vysokými školami,*
- *neustále zdôvodňovanie svojej opodstatnenosti popri sociálnej práci, ktorej existenciu a rozvoj podporuje rezort práce, sociálnych vecí a rodiny,*
- *predsudkový postoj odborníkov mnohých vedných disciplín, ktorí chápu pedagogiku predovšetkým v spojení so školou a didaktikou,*
- *nedôvera v pedagogiku – najmä v jej časť výchovu.*

Popri kritike v odbor, ktorý reprezentujeme, treba uviesť aj celý rad pozitívnych skutočností. Od roku 1990 sa pre rozvoj vedenej disciplíny sociálna pedagogika urobilo v SR veľa **pozitívneho**:

- *Sociálna pedagogika sa stala súčasťou študijných programov odboru pedagogika, sociálna práca,*
- *vznikli prvé vysokoškolské skriptá, vysokoškolské učebnice,*
- *organizovali sa rôzne konferencie za účelom objasnenia a prezentácie rozvoja sociálnej pedagogiky, z ktorých vyšli zborníky.*

Z obsahového hľadiska sme charakterizovali sociálnu pedagogiku (ako hraničnú pedagogickú disciplínu medzi pedagogikou a sociológiou). Postupne sme ujasňovali terminológiu, objasnili sme prístupy k predmetu sociálnej pedagogiky:

- *Sociálna pedagogika skúma sociálne aspekty výchovy a intervenuje do procesov socializácie (Hroncová, 2004),*
- *Sociálna pedagogika sa zaoberá pomocou deťom, mládeži, dospelým prostredníctvom výchovy (Bakošová, 2005), alebo len ako pomoc (Schliling, Wolfersdorf),*
- *Sociálna pedagogika orientovaná na životné okolie (H. Thirsch),*
- *Sociálna pedagogika ako interakcia medzi spoločnosťou a klientom (Hamburger).*

Formulovali sme ciele, obsah vednej disciplíny, profil absolventa, profesiogram, postupne prinášame celý rad empirických zistení. Nadviazali sme kontakty so zahraničnými univerzitami, kde komparujeme uvedené sociálno-výchovné problémy a prinášame celý rad inšpirácií (Poľsko – multikultúrna výchova), Slovinsko (suprevízia), sociálne vylúčenie (Nemecko).

Na stave všeobecne uvádzaných skutočností sa podieľa celý rad odborníkov staršej, strednej a najmladšej generácie. K osobnostiam seniorského typu patrí **prof. PhDr. O. Baláž, DrSc.**, ktorý ako bývalý riaditeľ ÚEP SAV stál pri zrode sociálnej pedagogiky a podporuje ju aj až doposiaľ.

K ďalším významným osobnostiam patrí **J. Hroncová**, profesorka **UMB z Banskej Bystrice**, ktorá je autorkou mnohých monografií sociálnej pedagogiky, napísala prvé česko-slovenské dejiny sociálnej pedagogiky. Vychovala celý rad mladšej

generácie – **I. Emmerová, P. Juska, I. Niklová, L. Kamarášová**. Práve PF UMB v Banskej Bystrici má dobré kvalifikačné zázemie v sociálnej pedagogike a to vďaka prof. Hroncovej, ale aj prof. L. Višňovského.

FiF UK Bratislava stála pri zrode učebného predmetu sociálna pedagogika, študijnej špecializácie, bola organizátorom dvoch konferencií. **Z. Bakošová** napísala prvé skriptá, zostavila tri zborníky, monografickú prácu zo sociálnej pedagogiky a tiež prvú učebnicu pre stredné školy. Vychovala jedného doktoranda – D. Galbavého, a v súčasnosti školí piatich doktorandov (Šereš, Dončevová, Zemančíková, Korbel, Balačková). Podporuje aj rast uchádzačov o habilitácie.

PF UK Bratislava – rozvíja učebný predmet a študijný odbor sociálna pedagogika na interdisciplinárnom základe (**Alberty, Svetlíková, Fulepová, Komárik, Zelina** a ďalší). Sú autormi publikácií, ktoré podporujú rast odboru.

PF UKF Nitra – **Határ**, rozvíja učebný predmet, je autorom niekoľkých monografií, ktoré prispievajú k rozvoju študijnej špecializácie.

FZSV v Trnave – **J. Levická** učí učebný predmet sociálna pedagogika sociálnych pracovníkov a podporuje vzťahy medzi sociálnou pedagogikou a sociálnou prácou.

K významným osobnostiam, ktoré podporujú rozvíjanie vedného odboru sociálna pedagogika patria: Prof. **L. Macháček**, predseda SPAedS pri SAV, ktorý utvára v spoločnosti priestor pre činnosť sekcie sociálna pedagogika, podporuje výskum, spája odborníkov príbuzných odborov a prináša zahraničné kontakty.

Prof. Ondrejko, je predovšetkým podporovateľom konvergentného prístupu sociálnej pedagogiky a sociálnej práce. Ako odborník sociológie výchovy, sociálnej práce spája prostredníctvom tém sociálnej patológie odborníkov a podporuje interdisciplinárny prístup v ich objasňovaní. Je aj aktívnym členom sekcie soc. ped., najmä v činnosti Terminologického výkladového slovníka a aktívnym účastníkom všetkých vedeckých podujatí sociálnej pedagogiky.

Prof. V. Žbirková, sa venuje histórii pedagogiky, orientuje sa na sprístupnenie poznatkov, ktoré v histórii riešili sociálno-výchovné, resp. vzdelávacie problémy. Okrem toho, stála pri zrode sociálnej práce na FiF UKF v Nitre.

Prof. A. Tokárová z FiF PU v Prešove venuje okrem andragogických problémov a problémov sociológie výchovy venuje sporadicky aj sociálnej pedagogike. Obhacuje našu teóriu sociálnej pedagogiky o dobré kontakty s predstaviteľmi poľskej sociálnej pedagogiky.

K fakultám, ktoré patria z časového hľadiska k najmladším z aspektu rozvoja sociálnej pedagogiky patrí aj **PF TU v Trnave**. Tam reprezentujú sociálnu pedagogiku absolventi a doktorandi FiF UK z BA K. **Janíková** a **D. Galbavý**.

K ďalším novým fakultám ,ktoré rozvíjajú sociálnu pedagogiku patrí Žilinská univerzita, Katedra ped. psych. a sociálnej práce, ktorú reprezentuje **prof. Polomský** a V. Zemančíková.

Všetci uvedení pedagógovia sú členmi SPgS pri SAV, Sekcie sociálnej pedagogiky. Sú autormi monografií, vysokoškolských skript, odborných štúdií a zborníkovej literatúry.

K úlohám sociálnej pedagogiky ako vednej disciplíny súčasného obdobia (nové tisícročie) patria:

- postupné realizovanie **empirických výskumov** v oblasti sociálnej pedagogiky (rómska problematika, násilie v rodine...),
- otváraním možností pre **rôzne rezorty** uplatniť na trhu práce absolventa sociálnej pedagogiky. Za úspech možno považovať otvorenie možností jeho uplatnenia v školách pri prevencii sociálno-patologických javov.
- K ďalším úlohám patrí poukázať a **empiricky overiť jeho potrebu v iných rezortoch**.
- Za dôležité úlohy považujeme tiež **teoretické rozpracovanie výchovného systému a metód sociálnej pedagogiky**.
- **Inštitucionalizácia** sociálnej pedagogiky zaznamenala od 90. rokov vzostup, no je potrebné aj naďalej jej legislatívne zakotvenie v súlade so zákonmi jednotlivých rezortov, ktoré majú vo svojich prioritách realizovať preventívne, výchovné, vzdelávacie, poradenské a intervenčné úlohy a programy.

K úlohám sociálnych pedagógov patrí podpora teoretickej vedy, nenahrádzať pedagogiku metodikou, programami bez hlbšieho znútorňovania ich príjemcov.

Rozšíriť adresátov sociálnej pedagogiky okrem ohrozených detí a mládeže na celú populáciu a to prienikom všeobecných

kompetencií – zlepšenia kvality života vo všetkých oblastiach spoločenského života detí, mládeže a dospelých.

2. Intervencia sociálnej pedagogiky do kvalita života mládeže prostredníctvom sociálnej pedagogiky

Úlohou teórie sociálnej pedagogiky v novom tisícročí je **naučiť mládež žiť plnohodnotný život**. Ide o poznanie kategórií kvality života, životného štýlu, psychohygieny a ich naplnenia v procese životnej dráhy.

Pojem **kvalita života** teoreticky vymedzili odborníci niektorých vedných disciplín: medicína – psychiatria, sociológia, psychológia, pedagogika, andragogika.

Za komplexnú definíciu považujeme definíciu od kolektívu *psychiatrov* ONDREJKA, DRÍMALOVÁ – FETISOVÁ – ADAMICOVÁ, 2001. Tá podľa nich za kvalitu života považuje:

- subjektívnu spokojnosť so životom,
- subjektívnu spokojnosť v jednotlivých oblastiach života ako je práca, finančné prostriedky, zdravie, vzťahy s ľuďmi,
- sociodemografické ukazovatele kvality života, ktoré sú odrazom príležitostí ponúkaných prostredím.

Zo *psychologického hľadiska* načrtol pojem kvality života KOVÁČ (2004). Pozostáva z troch úrovní:

- **z bazálnej, všeludskej,**
- **z mezoúrovne – individuálna, špecifická,**
- **metaúroveň, elitná (kultúrno-duchovná).**

Za univerzálny princíp kvality života považuje **zmysel života**.

Zo *sociálno-pedagogického hľadiska* sme vymedzili hypoteticky BAKOŠOVÁ, (2003) kvalitu života nasledovne:

Zo širšieho hľadiska: je to spôsob života a jeho subjektívne prežívanie.

Zužšieho hľadiska: ide o životný štýl každého jednotlivca, ktorý je ovplyvnený schopnosťou človeka vedieť zladit' celospoločenské a individuálne záujmy s hodnotovými preferenciami, vnútornými potrebami.

Za **všeobecné indikátory kvality života** považujeme dĺžku života, zdravie a starostlivosť o zdravie, vzdelanie a schopnosť vzdelávať sa, zamestnanosť, pracovná spokojnosť, hmotná úroveň, duchovná úroveň, dobré medziľudské vzťahy.

Za indikátory kvality života, na ktorých sa podieľa pedagogika, sociálna pedagogika, etická výchova pedagogiky považujeme:

- kvalitu výchovy a vzdelávania, ktorá sa odráža na schopnosti mladého človeka presadiť sa v sociálnych vzťahoch, vytvárať priateľské vzťahy, vedieť efektívne komunikovať, kooperovať v pracovných tímoch.
- Kvalitu rozvoja osobnosti – nielen kognitívnu úroveň, ale predovšetkým sociálne vzťahy, ochotu chcieť, môcť a vedieť konať dobro (altruizmus), ochota a schopnosť aktívne počúvať, prejavovať empatiu, prosociálne a asertívne správanie sa a vystupovanie.
- Mravná úroveň – schopnosť dodržiavať právne, spoločenské a mravné normy, prejavovať dobro, čestnosť, korektnosť, úprimnosť, poctivosť, pravdivosť vo vzťahoch k sebe, k iným.

Myslíme si, že kvalita života by mala obsahovať aj také výzvy pre mládež ako je „**byť niekým**“, v zmysle myšlienky E. Fromma „Nielen mať, ale aj byť“. Táto myšlienka obzvlášť platí v období nenásytnej túžby mladého Európana žijúceho v spoločnosti neblahého odrazu transformačných procesov na jeho životnej úrovni, ktorý si viac uvedomuje, že na to, „aby bol, musí aj mať“. a že ruka v ruke s materiálnymi možnosťami rastú a zveľaďujú sa ja potreby kvalitného osobnostného sebarozvíjania, sebazvedávania a seba výchovy.

Uvedené hypotetické modely kvality života vyplývajúce z pedagogickej vedy a z poznania potrieb mladej generácie európskeho typu, učiacej sa a poznatkovej spoločnosti môžu slúžiť mladej generácii ako hodnotové priority, ktoré pozdvihnú individualitu a tým aj celú spoločnosť na diametrálne vyššiu úroveň.

Sociálny pedagóg a jeho uplatnenie

V rezorte práce sociálnych vecí a rodiny v oblasti štátnej správy a samosprávy, kde môže vzdelávať, kultivovať a poskytovať poradenstvo a tým zabezpečovať vyššiu úroveň kvality života nezamestnanej mládeže, mládeže, ktorá poberá dávky sociálny pracovník a sociálny pedagóg. Taktiež môže pracovať s mládežou, ktorá prežila život v NRV a učí sa začleniť do spoločnosti.

V rezorte Ministerstva spravodlivosti SR v oblasti mediácie a probácie pri urovnávaní sporov a ich riešení mimosúdnou cestou môže

odborník sociálnej pedagogiky pracovať s mladými ľuďmi, ktorých úroveň výchovy a rodinného prostredia rozvinula ich sociálne kompetencie len po úroveň neriešiacieho prístupu k problémom.

V rezorte zdravotníctva môže podporovať mladých ľudí, ktorí sú zdravotne znevýhodnení a pomáhať im nájsť harmonickú cestu v živote.

V rezorte školstva sa môže sociálny pedagóg podieľať na zlepšovaní kvality života školy a tým prispievať k utváraniu kladných vzťahov. Rovnako aj školské výchovno-vzdelávacie inštitúcie ako sú poradenské centrá majú šancu prispievať na zlepšení kvality života mládeže.

Voľno-časové inštitúcie, neziskové organizácie pracujú s mladými ľuďmi. Inšpiráciou môže byť sociálna pedagogika, jej úroveň poznania, osvedčené metódy a pedagogický optimizmus vychádzajúci s viery a dôvery v schopnosti mladých ľudí môžu byť inšpiráciou i pre pracovníkov mládežníckych organizácií, záujmových útvarov a skupín.

Záver: Sociálna pedagogika, ktorú zaujíma človek v prostredí a jeho výchova sa orientuje predovšetkým na ohrozené cieľové skupiny. Za 18 rokov renesancie dosiahla mnohé úspechy. Má však aj rezervy. Jej ciele by sa mali uberať s charakterom súčasného života, životným štýlom a uponáhľaným spôsobom existovania. Práve mládež profesionálne vzdelaná ako nositeľka sociálnych zmien je schopná presadzovať aj zmeny v zmysle poľudštenia človeka, návratu k svojej podstate a to zaistením lepšej kvality života a to aj prostredníctvom sociálnej pedagogiky.

E-mailové adresy členov vedenia SPS pri SAV na roky 2008-2010:

Predseda: Prof. Ladislav Macháček

FF UCMv Trnave: ladislav.machacek@ucm.sk,

Podpredseda: Doc. PaedDr. Ján Danek, CSc.

FF UCM v Trnave:

jan.danek@ucm.sk

Vedecký tajomník PhDr. Vladimír Michalička, CSc,
Múzeum školstva a pedagogiky v Bratislave.

vlado0123@azet.sk

Spravodaj SPS, ročník VII. Vydavateľ:
Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV; Technická redakcia PAMA, Bratislava.
Príspevky neprešli jazykovou úpravou.